VOX VRBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Semel in mense prodit

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est:

In Italia: Libellarum **6**;

ubique extra Italiam: Lib. **9** (Doll. **1,80**; Sh. **7**; M. **7**; Rubl. **4**; Coron. **9**)

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem

Commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMAM - Piazza del Gesù, 48 - **ROMAM**

Subnotatio fieri potest:

IN GALLIA	IN ANGLIA	IN RUSSIA	IN CANADA
		Varsaviae Polonorum	
apud	apud	apud	apud
Librairie Gamber	**Burns and Oates**	**Gebethner et Wolf**	**Librairie Granger Frères**
		Rakowskie Przedmiescie, 15.	
—	—	—	—
Paris	London W.	**“ Kronika Rodzinna „**	Montreal
Rue Danton.	28, Orchard Street.	Krakowskie Przedmiescie, 6.	1699, Rue Notre-Dame.

Ann. XII. ROMAE, Kal. Aprilibus MDCCCCIX. Num. IV.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Rerum index:

DE LINGUA LATINA

(Oratio habita in sollemni praemiorum distributione apud Scholas Pontificii Seminarii Romani pridie Non. Februarias MCMIX).

Erit fortasse qui miretur, me, quoties in distributione praemiorum sum allocutus, materiam dicendi sumpsisse semper ex iuvenum institutione, perinde ac si in hoc unum spectandum esset, idemque propositum mordicus defendendum. Quum autem moleste feram querelam iniustam audire illorum, qui indicto quasi bello Romanorum linguae, usum latine scribendi irrident, existimantes qui latinam linguam colunt, apinas tricasque colere: et persuasum iam inde habeam latinas litteras magni per se interesse et plurimum ad iuvenes bene erudiendos conferre, ob eamque rem iuvenibus ipsis, ut Vallaurii utar verbis ac Mauri Ricci, classica vetustatis exemplaria esse proponenda, non alienum puto ab hoc hodierno die, breviter de ea lingua dicere, quae nulla apud vulgus invidia, in omnes liberales et ingenuas artes longe lateque dominata est, modo in praesentiarum sperans me obtenturum, ut quae dico, auctoritate et suffragio vestro comprobetis.

In scholis omnibus una habenda est mens atque ratio instituendi atque erudiendi iuvenes, quo facilius incendantur admirabili quodam amore pulchritudinis atque honestatis, promptique sint mentis cogitata, vel animi sensus proferre ea accuratione et perspicuitate, qua plane distincteque suo certo ac proprio vocabulo exponant res, quasi subiiciant mentis oculis. Quemadmodum vero ad unum quasi omnes consentiant homines, homines, inquam, non repentini, sed artibus instructi optimis, non multum aut nihil omnino conferre ad iuvenes excolendos, nuperam litterarum disciplinam, qua studiosorum mentes in vocum originibus perpendendis detinentur, sed illam potius usui esse omnibus, ex qua praestantissimi Itali scriptores prodierunt aetate quae vocatur media; neminem sane praeterit, quantum mores nostri ab illorum industria et probitate defecerint....

Nos itaque dolere cogimur et audire hac tempestate: Iaceat in sordibus latinus sermo, et e contrario iuvenes ad nova excitentur: sermonem calleant Gallicum, Germanum, Anglicum, numerorum doctrinam adament! Sed haec sapientium indigna institutis facile missa fierent, si obstrepenti circum consensu ingenia vel promptiora defessa in medio cursu non deficerent!.... Sinamus hos abire, qui veteris disciplinae securi, et rerum novarum appetentes non utilitatem iuvenum sibi proponunt, sed ad suam gloriam et ad marsupium unice spectant; sinamus hos ex sede immortalium quasi delapsos, nova nobis allaturos, abire, quibuscum congredi fas est. Quid ni prudentiam imitemur illorum, qui sedulam ac continentem operam in litteris navarunt?

Quintilianus rhetor aetatis suae longe nobilissimus, navus et industrius doctor operam per annos fere viginti publice impendit iuvenibus instituendis atque erudiendis, librosque scripsit nonnullos, in quibus legimus verba quae sibi quisque doctor prae oculis habere iubetur: « Pueris, quae maxime ingenium alant, et animum augeant, praelegenda; ceteris quae ad eruditionem modo pertinent, longa aetas spatium dabit »; quod idem est ac: pueri in primis ad elegantiam instituantur et confirmatae aetati reserventur ea quae ad eruditionem modo pertinent,

praemio dignum iudicatum est. Prelo dabuntur
armina praestantissima, si poetae veniam de-
schedulas aperiendi. Sunt autem a summo ad
disposita his titulis: 1. *Ecloga XI, ovis pecu-*
2. *De regicidio Ulyssiponensi,* 3. *Rufus,* 4. *Amico*
rebus novis adversanti, 5. *Aeronavis,* 6. *Puel-*
relianensi, 7. *Diluvium,* 8. *Multum demissus homo.*
r *Diluvii,* qui schedulam aperiendi veniam con-
dederat, inventus est FRANC. XAVERIUS REUSS
e Roma (1).

nstelodami, d. XII m. Mart. MCMIX.

H. T. KARSTEN
Acad. Reg. h. t. ab Actis.

larissimo viro et socio laboris nostri maxime dilecto quod novis
noribus fuerit auctus ex animo gratulamur. — VOX URBIS.

DILUVIUM

MEN FRANCISCI XAV. REUSS
N CERTAMINE POETICO HOEUFFTIANO
MAGNA LAUDE ORNATUM
A. MCMIX.

—

rgit opus Noachi, surgit vastissima tandem
, tot annorum solemnis et ardua cura (1);
revixit enim, rursus matura securi,
parens laricum (2), queis immersabile constat
i corpus. Nunc est extrema carinae
tis imposta manus; domus hospita cellas
et innumeras, quas undique pingue bitumen
que compages tumidis tutantur ab undis.
n tribus omnis adest animantum; magna pusillis
ciata vides; gradiuntur mitia passim
feris: posuere metum lepus hinnuleusque,
suere suum pardi tigresque furorem;
item pepigit cum vulture foedus amicum;
uirere: Sator sic iusserat orbis et Altor.
gmen Lamechides (3) longum disparque videri
strat; datur et genti sua cuique ferinae
ppi sedes: alio sic Persicus aevo
es attonitum metatur ad Hellespontum
ia, multigeno ferventia milite, castra.
rbibus interea cives agrisque relictis
tim pecudum vestigia densa sequuntur.
us his Noachus: « Vitiis o ponite — clamat —
e iam finem, ne vos Deus opprimat ultor.
us ipse Dei, monui vos saepe diuque,
tamen heu! mea vox in surdas incidit aures.

Centum fere annos expendisse videtur Noe in aedificanda Arca.
V-VII).
Larix arbor, apud Italos aliasque gentes, in conficiendis scaphis
ime adhibetur.
Noe patrem habuit Lamechum. (*Gen.*, V).

Hortor nunc iterum, dicturus verba suprema:
Quotquot adestis, Adae geniti de sanguine, fratres,
si quis amor generis vos tangit, si qua salutis
cura movet, violare sacras absistite leges.
Turpis avarities ne vos aut foeda voluptas
pelliciat; vetitis palmas avertite pomis.
Invidus invidiam fugiat, raptorque rapinas;
abiiciat sicam, qui vim sitit atque cruorem.
Sanguinei, quaeso, ne quemquam gesta Caini
dedecorent; ornet pietas et candor Abelis.
Hostia pura cadat, veterisque piacula vitae
eluat, ulturi placata Numinis ira.
Ridetis? Vos o miseri! mox flebitis..... At tu,
Henoch care nepos, neptis carissima Sella, (1)
quos moriens mihi commisit germanus alumnos,
discite, vos saltem, sapuisse; venite, citique
(urget enim tempus) tutis succedite tectis ».
Noluit heu! audire nepos neptisque monentem.
Vatem turba procax risit; vox orta: « Sinister
Corve, tace! nostras pergent hilarare choreas
sistra canora; manu, iuvenes, prensate puellas,
et pede tellurem pulsate rotante sonantem » (2).
Ingemuit monitor; surdis nec plura locutus,
in navim iubet uxorem natosque nurusque
ferre pedem; ter respiciens, adit ipse carinam;
nec mora, caelesti delapsus sede — piorum
custos, ultor item scelerum — Deus obserat Arcam.
Obserat, et subitum tonitru longumque per auras
infremit; ira, diu sub corde repressa, Tonantis
vindex erumpit, scisso velut aggere torrens.
Insurgunt venti, luctantur et aethera miscent;
nubila se glomerant; sol abditur igneus; atra
involvit terram, velamen funereum, nox;
mille secant tenebras flammantia fulgura; mille
annosas sternunt reboantia fulmina quercus.
Ac simul effusi, diffractis nubibus, imbres
praecipitant; caeli credas instare ruinam.
Niliacae levius devolvuntur cataractae;
lenius, abrupto de monte, Niágara flumen
evomit in resonam spumosa volumina vallem.
Sistra repente silent, pavor improba gaudia truncat;
quisque fugit, qua parte micat, dum fulgetra vibrant,
arboreum tegmen pariesve domesticus. Eheu!
crescit aquarum vis, penetratque cubilia victrix.
Imbre tument fluvii; tumet Oceanus, per et arva
ocius excurrens, nova gaudet condere regna.
Cives innumeri primis periere fluentis;
ad montes reliqui fugitant; sed et unda fugaces
insequitur, pluviis sine fine ruentibus aucta;
nec miseros iuga summa iuvant, ubi frigus anhelos
enecat atque fames, gurges dum sorbeat ater,
pone sequens avidusque nigras attingere nubes.

(1) Utrumque nomen, Henoch et Sella, in *Genesi* (cap. IV et V) ante descriptum Diluvium occurrit.
(2) Confer Matth., XXIV, 37; et Luc., XVII, 26.

ne igniculi a natura dati, perversa disciplina restinguantur. Quis infitias ire poterit in scholis secundi ordinis studiose legere ac pervolutare Latinos scriptores non solum elegantiam parare, sed quod potissimum est, optimos efformare viros, animosque inflammare ad virtutes, quibus humaniore cultu ipsi excoluntur? Hac tempestate plurimi ad litteras sese conferunt, paucos tamen esse scimus harum rerum intellegentes ac doctos, perpaucos demum qui germanam latinitatem optima imitatione adsequantur et ornatae orationis laude commendentur. Hi enim, ut omnibus nobis est compertum, in perdiscenda latina lingua se totos minime transferunt ad scriptores antiquitatis et in eorum lectione et imitatione nec dies, nec noctes versantur ut eam latini sermonis capiant consuetudinem atque exercitationem. Nihil apud eos, qui docti magis videri, quam esse volunt, sunt mores et instituta maiorum: nihil exemplum cultarum gentium, nihil quod semper et ubique est exploratum. Usu scribendi latine sublato, sensim infirmari, deficere ac pessum ire videbitur non scribendi sapor modo, sed et latinae linguae intellegentia, ideoque gravissima damna pati, sicut omnes amoeniores artes. Verumenimvero, ad hoc obtinendum non satis est latinos tantum scriptores versare manu, et omnino se abstinere ab omni cura et labore. Saporem profecto scriptorum antiquorum et suavitatem haud gustare quis poterit, nisi usus accedat atque exercitatio, qua fit ut et qui scribit ad aureae aetatis scriptores conformetur venustate et gratia. Latina lingua non est recepta velut hospes et peregrina, sed in regione nostra tanquam civis libere spatiatur ut in sua sede per ora Tiberis et per Urbem sui altricem atque parentem. Ipsa enim lingua venerabilis aevo, quasi ad requietem senectutis, frequentare videtur gymnasia, utpote domicilia dignitatis: doctis et eruditis consessibus interesse: terrarum extrema velut cisiis invecta peragrare. Haec lingua orta inter arma, et educata, victoriae fructus non percepit modo, sed litterarum omnium et artium opes lectissimas ex Graecia direptas, itemque una complectitur quidquid boni praestat, quidquid excellit apud ceteros populos et nationes. Haec servat ac tuetur sanctitatem legum, mores et instituta maiorum, fidem et iussa regum, consilia et scita magistratuum, foedera et pactiones gentium, uno verbo et continet illud immortale ac maximum opus, fontem iuris universi tum publici tum privati, quod ratione duce ac magistra, excogitatum edidit in lucem, et sanctione firmavit sua Iustinianus Imperator Augustus et vir longe doctissimus. Ad haec etiam, Religio nostra non alia voce, quam Romana, leges suas indicit, morum disciplinam, ritus solemnes ac caeremonias tradit, iura Sacerdotii tradit et explicat, Ecclesiae fastos, augusta oracula vulgat, contemplandam proponit atque adeo colendam animo venerabundo Divinitatem. Haec lingua, inquam, olim per universum terrarum orbem discurrens, humanitatem et cultum invexit in gentes asperas ac feras: hac lingua Capitolium iura dabat populis. Quae civitas tam remota, quam non commoverit eloquentia Tullii, quam non delectaverit Livii ubertas, quam vatum Latinorum non illexerit numerus? Exiguum, ait M. T. Cicero in oratione pro Rabirio, « nobis vitae curriculum natura circumscripsit, immensum gloriae ». Quid aptius autem ad perpetuitatem nominis comparandam, quam lingua latina, testis virtutis animique Romani? Et ne quis facile adducatur ad credendum, oculos in omnes fere Urbes convertat, aedes tum publicas, tum privatas, monumenta ex aere conflata aut ex marmore, contempletur, inscripta ac notata litteris Romanis, ex quibus facile intelleget hanc unam augustum quoddam esse aerarium ab ipsa obsignatum vetustate. Nihil, auditores, magis optandum est nobis, quam ut huic latinae linguae publice honos decernatur quasi ad immortalitatem, et non ab exteris modo urbibus ac populis, sed in primis a nobis ipsis, in hac ipsa civitate, in qua perpetuum sibi ac florens constituit domicilium. Quemadmodum vero nemo sani ac recti iudicii vir inficietur hanc linguam necessariam adhibere praecursionem doctrinis et disciplinis et ad omnem patere humanitatem, huius linguae adiumentis, perplexum doctrinarum iter adulescentes ingressi, asperitates et anfractus superare, ad sapientiae fontes accedere, abdita quaeque et penitus abstrusa in lucem proferre possunt.

Ad vos, ingenui adulescentes, me verto: animum vos erigite, quibus maxima agendi est copia. Vestris gaudete studiis ac laboribus: in vestra institutione Latinam linguam amate, ut mature labori adsueti, aptaque exercitatione roborati, gravioribus aliquando disciplinis pares esse possitis, ad huius honorem contendentes.

Vos, inquam, alloquor, qui spes societatis publicae et privatae estis: cursus vestros fortunat Emus vice sacra Antistes Pii X. Pont. Maximi, Petrus Respighius, singulari in vos amore et benevolentia. Dixi.

IOSEPHUS DE GENNARO.

Ex Batavia

Certamen poeticum Hoeufftianum

Accepimus, et libenter edimus:

Die VIII m. Martii in conventu Ordinis Literarii Academiae Regiae Disciplinarum Nederlandicae relatum fuit de XXXIV carminibus, quae Amstelodamum missa fuerant ut de praemio certarent. Horum nullum

Omissa enim magna praeceptorum et utilissima parte ad praxim et ad usum, non ad scientiam artis cognitionemque spectantium, solum Horatii de arte poetica doctrinam exercitatione magis quam sola cognitione legum comparatam et ex ubere ingenio, iudicii prudentiaeque pleno, manantem breviter exponemus.

Sed ne Horatii more vagemur, certum nobis ordinem statuamus oportet. Primum igitur praecipua Horatianae aestheticae fundamenta proponemus, quibus totum poeticae facultatis aedificium sustinetur; deinde primarias artis regulas, quaeque ad usum magis pertinent subiungemus.

A fundamentis ordiamur, quae ad illa commoda reduci possunt quattuor causarum genera, sapientissime ab Aristotele tradita: *finem* nimirum, *effectorem*, *materiam* atque *formam*.

I.

Ecquis ergo secundum Horatium finis operibus artificiosis? Ars aut delectat aut docet, aut haec duo coniungens docet simul atque delectat:

Aut prodesse volunt, aut delectare poetae,
Aut simul et iucunda et idonea dicere vitae.

Sed tamen:

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterque monendo.

Non est mirandum Horatium, poetam « moralem », artis propositum in morum doctrina et institutione collocare.

Ex hoc poeseos fine pulcherrimo sequitur, ut nullus esse debeat poeta mediocritate contentus:

Mediocribus esse poetis
Non homines, non di, non concessere columnae.
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, et Sardo cum melle papaver
Offendunt; poterat duci quia coena sine istis:
Sic animis natum inventumque poema iuvandis,
Si paulum a summo discessit, vergit ad imum.

Praeclare quidem dictum! Enimvero, si haec tam sana et incorrupta praecepta multi sequerentur, tanta poematum inconditorum *vis* nostras aures sensusque non *opprimeret*.

Adhuc de fine. Quaenam vero sint in poesi causae efficientes, ita Horatius explicat:

Ego nec studium sine divite vena
Nec rude quid possit video ingenium. Alterius sic
Altera poscit opem res et coniurat amice.

Unde exsistunt causae duae efficientes, *natura* et *ars*; primae sunt ingenii partes, secundae artis, quae tamen ingenium perficit atque moderatur. Prudenter itaque Horatius naturae adiutricem proclamat artem, ut, quoniam solitaria vix potest natura ad ea, quae summa sunt, pervenire, coniuncta et consociata cum arte tuto possit faciliusque pervenire.

Ad poesis materiam pertinet in primis hominum vita, et omnia, quae ad eam referuntur:

Respicere exemplar vitae morumque iubebo
Doctum imitatorem, et veras hinc ducere voces.

Haec doctrina prudentissima mihi videtur. Ubi enim deest hominis vita, eiusque variae mirabilesque vicissitudines, ubi nulla neque pugnantis neque beati animi commotio apparet, ubi illa, de quibus loquimur, inanima, nullo humanae vitae quasi motu simili cientur, nec ad humanam vitam moresque referuntur, ibi friget poesis, in animos non influit, immo vero nulla est.

Propterea praeclarissimus quisque poeta carminis argumentum e media vita desumpsit, resque ipsas inanimas vitam spirare coegit. Inde fortasse illae tam crebrae tamque iucundae loquutiones, quas poeticas appellamus, ut quum dicimus v. g. « Auroram ridere » etc., quibus nihil aliud facimus nisi turbidos animorum hilaresve motus inanimis rebus applicamus.

Sed iam *forma* ipsa restat atque natura poeseos, quae, ut non semel dicit Horatius, in imitatione consistit. Quapropter poetam appellat « imitatorem », eique commendat, quemadmodum supra vidimus, ut in carminibus condendis respiciat exemplar vitae, atque hinc veras ducat voces. Quamquam ista non ita sunt intelligenda, ut poeta quasi cancellis historiae continendus esse videatur. Fingere enim licet poetae, res libere excogitare, facta etiam amplificare aut mutare, ut ita speciem illam pulcritudinis, quam mente concepit, splendide illuminans, aestheticae, ut aiunt, voluptati maxime inserviat. Verum ea tamen omnia, quae narret, sive picta sive vera, omnino debent esse « verisimilia »: id est, talia quae aut fieri potuisse, aut, quod est multo melius, fieri debuisse videantur. Nec aliud intendit Horatius, quum tam crebro de veritate fabulae disserit. Sic enim quodam loco aperte dicit:

Picta voluptatis causa sint proxima veris.

Placet nunc adiungere, quid sentiat Horatius de auctorum imitatione:

Vos exemplaria Graeca
Nocturna versate manu, versate diurna.

Nimirum scriptores Graecos quasi specimen absolutissimum omnibus ad imitandum proponit; nec tamen indisserte « verbum e verbo »; longe enim aliter bona est instituenda imitatio; unde laudibus effert Horatios Romanos:

vestigia Graeca
Ausos deserere et celebrare domestica facta;

eos scilicet, qui formam ingeniumque Graecorum ad res Romanas celebrandas transtulerunt.

Dertusae in Hispania.

FRANCISCUS SEGARRA S. I.

(Ad proximum numerum).

Campus in excelso spatiosus monte patebat (1).
Huc hominum pecudumque globus confugerat; at iam
coeperat unda sequax profugorum lambere plantas.
Cunctos terror habet; cernisque leonis et ursi,
non secus ac cervi capreaeque, tremiscere membra.
Corpora fessa iacent brutorum; voxque subinde
flebiliter boat aut rugit, latratve vel hinnit. —
Pars hominum, torpore gravi quandoque recusso,
iras concipiunt, et aquis caeloque Deoque
ipsis atque sibi, vecordes, dira precantur:
bis miseri! quos exundans ubi lympha vorârit,
exuret Rogus, infernis qui flagrat in antris. —
Pars redit ad frugem, gemebundum tundere pectus
visa, nefasque prius praesenti tergere fletu (2).

Plus reliquis, admissa dolent neptisque neposque,
quos patrio Noachus complectebatur amore.
Flexis poplitibus, palmas ad sidera tendunt;
ora rigant lacrimis, lacrimosi talia fantur:
« Iustus es, Omnipotens, qui nos immanibus undis
permittis, bonitate tuâ tam nequiter usos.
Haec merito patimur: tradantur fluctibus ergo
corpora, queis inconcessas indulsimus escas.
Ast animis, caelo natis vitaeque perenni,
parce, benigne Pater; posita fac carne sinantur,
culpis iam vacui, iustorum limen adire,
lux ubi perpetuum radiat iucunda per aevum ».

Haud procul inde fero tranquilla natabat in aestu
Arca, repentinum quam prodit fulgur. Uterque
tum clamare nepos: « Quae nos dementia cepit!
sanctis qui patrui monitis occlusimus aures;
qui, quos damnabat mores ludosque profanos,
sectati sumus heu! pubes improvida. Sero
nunc sapimus, nostris edocti denique damnis.
Arca, vale nobis despecta! valeque superstes
patrue! te morituri Henoch et Sella salutant ».

Alter erat mensis, polus ex quo nimbifer undis
obruerat terram, mare factam littoris expers.
Sola ratis Noachi vasto, nil passa malorum,
navigat in ponto: superatis, aequore mersis,
Alpibus Armeniae. Sacram violare carinam
nec potuere imbres, nec fulmina, nec furor Euri,
nec scopulorum fraus; nec, quae iactantur in alto,
montibus evulsae (tormenta minacia) silvae.

Tandem iusta Dei, deletis sontibus, ira
defervet; caelum clarescit, et aurea solis,
nubibus exactis pluviisque, refulget imago.
Cogitur Oceanus celer ad sua regna reverti;
relliquiasque sali rivorum suscipit ultro
alveus, aut rimis tellus dissecta profundis;
his adiutor adest et sol et fervidus Auster,
doctus uterque pigras suctu siccare paludes.

(1) Scenam hoc loco descriptam egregie, in suis *Bibliis illustratis*, delineavit Gustavus Doré.

(2) Ex hominibus Diluvio oppressis, multos sub mortem resipuisse, docet Petrus Ap. (Ep. I, c. III, 19, 20).

O quis laetitiam clausorum dicat in Arca,
ramum quum viridem dimissa columba reportat!
« Terra patescit, io! » — clamat navarchus — ioque!
plaudunt vectores, plauditque caterva ferarum;
vix ita, quum tellus patuit peregrina Columbo,
ille triumphabat. Quatit aethram plausus ovantum;
effusique foras, pia figunt oscula glebis.

Mox altare Deo, gratus de sospite vita,
aedificat Noachus; legit agnum vellere et haedum
atque bovem niveo; rutilasque e cote favillas
excutiens, ferit et flammis tria corpora tradit.
Protinus apparet pia nuntia Numinis, Iris
multicolor; simul hae resonant ex aethere voces:
« Disce, genus Noachi, terrae memor aequore mersae,
disce timere Deum, qui MAXIMUS omnia vincit;
disce quod OPTIMUS est idem, pelagusque bonorum,
viribus hunc totis, totis adamare medullis.
Cresce, pusilla phalanx, populorum fertile semen;
aucta tamen lateque plagas diffusa per omnes,
id ne committas, deleti crimina mundi
audax ut renoves, non amne, sed igne luenda » (1).

Innumeri Noacho iam succrevere nepotes;
at prior heu! rediit peiorque licentia morum.
Num suprema dies instat, qua sidera, caelo
delapsura, suis exurent ignibus orbem?

(1) « Nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis Diluvii » (*Gen.*, XI, 11).

HORATII DOCTRINA DE ARTE POETICA
in *Epistola ad Pisones*

Quae vocatur epistola ad Pisones, immortale nomen Horatio, famamque peperisse sempiternam nemo negaverit. Neque tamen nexam bene et iugatam de poesi doctrinam quaesieris, ubi, positis quibusdam quasi fundamentis, alia ex aliis distincte consequantur. Nam certe nihil vidi minus; quod et carminis fortasse natura et solutum ingenium Horatii postulabat. Itaque nec sunt copulatae satis neque dispositae cogitationes, et totum carmen saltu et intercapedine crebro notatur. Sed haec, quae nonnullis parum recta forte videbuntur, facile obscurantur robustissimis illuminatisque sententiis sale conditis et acumine vibrantibus, quae, terminate et rotunde propositae, in proverbium et quasi locos communes abierunt semperque apud omnes immortalitate floruerunt.

Operae pretium est singulas artis leges, quae in hoc libro continentur, recensere, earumque vim, copiam, pulcritudinem omnium hac una disputatione comprehendere. Sed nunc aliud quaerimus.

HORAE SUBSECIVAE

Tarcisius SS. Eucharistiae protomartyr

Ad I. B. FRANCESIA
qui actionem dramaticam, cui titulus **Tarcisius**
in Voce Urbis scriptam edidit

Gloria insignis iuvenum, decusque
Martyrum, salve! pia, quae gementes
Exules fundunt homines benignus
Excipe vota.

Dum genus Christi premitur catenis
Caede crudeli lacrimabilique,
Integris vesci cupit Innocentis
Artubus Agni;

Interim quidam teneris sub annis
Candidum spirans oculis amorem
En gradum laetus properat beata
Munera portans.

O viden', caro fovet alma Iesu
Membra complexu, micat ore fulgor!...
Angelus pacis superis videtur
Lapsus ab oris.

Ille quum curas animo volutans
Caelicas ibat tenero, viamque
Urget, invitus iuvenum protervum
Invenit agmen,

Qui simul noscunt habitu, « satelles
Impii ritus pereat » frementes
Ore conclamant, « canibusque corpus
Pascua detur ».

Iamque florenti nitidum iuventa
Mox catervatim Fidei ministrum
Turma stat circum studiosa cunctas
Quaerere caussas;

Strenue quae ter minitans inermem,
Is licet crebris precibus rogaret,
Tollere, infandum! Domini sacrata
Membra volebat.

Nulla saevorum potuere verba
Ac furor vanus tumuit minarum:
Dulcius semper premit ille cara
Pignora caeli.

Miles insignis pietate diris
Sternitur tandem manibus: decora
Membra foedatus lapidum frequenti
Caeditur ictu.

Respicit saevos moriens benignis
Ille lictores oculis, precesque
Fundit et dulces meminit sodales
Compede vinctos!...

Ilico vulgus stupet et furore
Fervet elusus, iuvenile pectus
(Grande portentum!) subiere Sancti
Corporis Artus...

O Fides quantum potis es! superbos
Sternis et fortes tot inire pugnas
Debilem divo iuvenem senemque
Robore firmas!...

O nimis felix pietatis heros,
Dia qui casto potuit fovere
Membra complexu pariterque fortem
Linquere vitam!

Nunc choro adiunctum Superum Theander
Te suis lustrat radiis, fruique
Ob necem donat tibi sempiterni
Munere honoris:

Spiritus felix! iubar addis astris
Lucidis caeli Superumque turbae,
Vere ceu campo rosa dat decorem
Molle virenti.

Scr. ad Rivum Corbuli

Lysander Donnini.

Cathedralis Albintimiliensis Baptisterium

Prope cathedrale templum eidemque adhaerens exstat Albintimilii baptisterium, quod antiquae disciplinae ritibus, quibus olim baptismus in ecclesia conferebatur, omnino respondet; unde sententia fuit celebriorum antiquitatis studiosorum, et in primis Theodori Mommsen, illud ad saeculum christianum V vel VI esse referendum.

Structuram octangulam habet, quae diametrum metr. 8 et amplius attingit, ultra loculos 8, quorum, quatuor orbiculari forma, et quatuor rectangula donati, ad altitudinem metr. 8,50 surgunt, ita ut singuli orbiculari forma constantes, tholum semicircu-

Dominicae Passionis instrumenta

Dominicae Passionis instrumenta quae tamquam sacras reliquias magna veneratione Christiani prosequuntur, uti apud omnes constat, crux, clavi, titulus crucis, spinea corona, sindon, sancti vultus imago, sacra vestis sunt; quibus secundaria accedunt flagellationis columna, scalae sanctae, lancea, pelvis, postremae coenae mensa. De hisce notitiam aliquam praebere his diebus iuvat.

Crux traditur in altitudinem pedes quindecim patuisse, atque de transverso septem vel octo (metr. 4,95 × 2,50). Romae tria eius fragmenta servantur ad S. Crucis in Hierusalem, quorum maximi longitudo est metr. 0,16.

Partem vero maiorem Romani in Vaticana basilica venerantur, an. MDCCCXXXVI ad Gregorium XVI Maestricht ab urbe dono missa, quo Philippus Augustus Gallorum rex, quum ab Oriente habuisset, importaverat. Minora autem fragmenta exstant et in ipsa Vaticana basilica et in aliis Romanis templis: S. Praxedis, S. Mariae trans Tiberim, S. Pauli, S. Mariae Maioris, S. Mariae in Porticu, S. Ioannis in Laterano, S. Sylvestri in Capite, S. Mariae de Populo, S. Rocchi, S. Marci, S. Marcelli, S. Francisci ad Ripam; itemque Italis in urbibus Pisis, Anconae, Florentiae, Augustae Taurinorum, Neapoli, Mediolani, Genuae, Venetiis.

Gallia crucis fragmenta fideliter tuetur Lutetiae Parisiorum in theca a Baldovino principe S. Ludovico regi donata, atque in pluribus aliis illius nationis urbibus; Theutones Ragusae praesertim, – quo Paulimirus Belo Roma circa annum M p. C. n. adduxit, – sanctae Crucis reliquias venerantur; Anglia fragmina mentione digna duo asservat alterum a Richardo cui cognomen «Cor Leonis» allatum, alterum in sceptro Anglorum regum inclusum; Belgica Bruxellis tegit, et ea quidem singularia, siquidem fragmentorum unum a Florentio III Hollandiae comite donatum altitudinem metr. 0,47 aequat. Sunt denique et in ipsa Hollandia, in Dania, in Russia et in nonnullis Orientis terrae templis.

Clavorum, qui quatuor fuerunt, non quidem tres, quemadmodum pictores, Cimabue sequuti, passim effinxere, est Romae unus ad S. Crucis in Hierusalem; alter in duas partes divisus, Treviris, et Toul custoditas; tertius Carpentras in freni equini formam ab Helena imperatrice redactus, quartus denique Modoetiae in notissima regum Italorum corona inclusum.

Crucis titulus: « Iesus Nazarenus rex Iudaeorum », Romae ad S. Crucis in Hierusalem an. MCDXCII repertus, ibi colitur.

Spinea corona pio cultu in Parisiensi cathedrali honoratur, cui S. Ludovicus rex donavit. Spinae autem singulares servantur et Pisis et alibi, ut Mediolani, Pii IV S. Carolo Borromaeo nepoti donum, et Romae ad S. Crucis in Hierusalem, ad S. Bernardi, et ad Vaticanum.

Sindoni veneratio impenditur Augustae Taurinorum in magnifico illo sacrario, quod Sabaudiae principes dedicarunt. Camberiaco ab Emanuele Philiberto illuc translata, longitudinem metr. quatuor assequitur, ac mirifice durat, siquidem sanguinis maculas apprime conspicere in ipsa licet: quin imo photographica imago recens expressa maxima Dominici corporis lineamenta in ipsa revelavit.

Qui vulgo « Sanctus Vultus » appellatur, id est linteolum imaginem Servatoris habens impressam, Romae ab antiquissimis temporibus in Vaticana basilica asservatur. Historice certum est ipsum an. DCCV p. C. n. a Iohanne VII Pontifice in sua theca reconditum fuisse.

Sacra quae dicitur Vestis plurium disceptationum causa exstitit, tum Treviris tum Argenteuil urbibus tunicam veneratione insignem possidentibus Iesu Christo attributam, satisque solidis veritatis argumentis hinc inde suffultam. Quin imo tum Moscae tum Romae (ad S. Praxedis) vestium reliquiae custodiuntur, quae Redemptoris fuisse putantur. Retinere igitur iuvat non unam Iesu Christi vestem fuisse, partesque plures tum pallii tum aliarum vestium divisas et religiose a discipulis esse servatas.

Flagellationis columna ex laconico marmore Romae pariter colitur ad S. Praxedis, quo translata est a Ioanne Columna, Purpurato Patre Constantinopoli pontificii legati munere functo, an. MCCXXIII. In altitudinem patet metr. 0,70, eiusque diametrus ad basim est metr. 0,45.

Scalas Sanctas Romam transduxit in Lateranoque posuit Helena imperatrix an. CCCXXVI. Leo IV an. DCCCL constituit ut genibus flexis ascenderentur. Earum veritas ex hoc praesertim confirmatur, quod apprime terrearum scalarum gradibus respondeant in Pilati aedium ruinis superstitibus.

Sacra lancea in duas partes divisa fuit, quorum altera, sancto Ludovico Francogallorum regi a Baldovino principe donata est an. MCCXLIII; altera Constantinopoli remansit, donec Turcarum rex Baiazet II ad Innocentium VIII Pontificem dono misit. Haec in basilica Vaticana adhuc custoditur; illa in Gallicarum rerum eversione an. MDCCXCIII deperdita est.

Pelvis, seu potius patera ex qua pie traditur Iesus Christus vinum consecratum discipulis suis hauriendum praebuisse, a Genuensibus inter Caesareae urbis praedas in civitatem suam allata est an. MCI ibique etiamnunc populus veneratur.

Sacram denique ultimae coenae mensam ex cedri ligno, Romae, ad S. Ioannis in Laterano, videre est.

FORFEX.

natos, irruente; et quo facilius quidquam huiusmodi opponere posset ignorantiae, Collegium aliquod ecclesiasticum erigere statuit. Omni igitur studio virentium tunc in Europa seminariorum et statuta et vivendi normas perpendit. Quum autem, omnibus simul consideratis, difficilis omnino in America novi et conditoris fini respondentis seminarii erectio videretur, bonum ipse duxit, si tale seminarium pro universa America Latina sub Vaticanae arcis umbra constitueretur.

Quapropter mense Ianuario an. MDCCCLVI Pium IX P.M. adiit eique fidenter exposuit quaenam causae, quaenam difficultates, quaenam denique ex hac institutione oritura esset utilitas, et Apostolicam benedictionem operi quod meditabatur, litterasque ad Episcopos ut tanto operi faverent, impetravit.

Quibus acceptis, Americam repetiit, eiusque regiones, magna quidem difficultate (deerant enim illo tempore ferriviae) lustravit, Episcopos invisit, opus quod prae manibus habebat ostendens.

Inde factum est ut an. MDCCCLVIII cum nonnullis adolescentibus in sacris imbuendis disciplinis Romam ex America redierit; fundamentaque die XXI mens. Novembris eiusdem anni Collegii Pii Latini Americani iecerit; eius inquam Collegii, quod tot annis praecipua fuerat conditoris cogitatio, quodque, licet humilibus innixus principiis, in dies tamen crescens, copiosam nunc adolescentum multitudinem complectitur, et maximam huc usque Latinae Americae attulit utilitatem.

Tantus igitur labor, tanta pro divina gloria sollicitudo praemium aliquod, hoc etiam in aevo, mereri videbantur; Pius IX P. M. eum Protonotarium Apostolicum ad instar participantium renuntiavit.

Aucta vero dignitate, erga opus iam constitutum amor simul est auctus, magisque crevit crescentibus difficultatibus et angustiis, eoque immo pervenit, ut propriam domum, apud forum Minervae constitutam, tam sibi carae institutioni donaret. Virtus eius, eiusque constantia, in omnibus aequo animo ferendis, non parvo tunc nitore colluxere.

Mense Ianuario an. MDCCCLX a Pio IX Ablegatum Apostolicum in Æquatorialem, Peruvianam, Boliviamque respublicas missus, quanta ibi diligentia ad opus sibi commissum peragendum, et ad Episcoporum, excellentiumque virorum Collegio benevolentiam captandam adlaboraverit, impossibile dictu est. Quum brevem post absentiam, tertio Æquatorialem peteret rempublicam, domesticis afflictus calamitatibus in patriam remigravit, ibique per decem annos ecclesiasticis se tradidit ministeriis, donec, mortua matre, ultimo ad Europaeas plagas itineri se commisit, et vale supremum Latinae Americae dedit, de qua tam bene erat meritus.

Iosephus Ignatius Victor Eyzaguirre
(Ex tabula in Pont. Coll. Pio Latino Americano recens dicata).

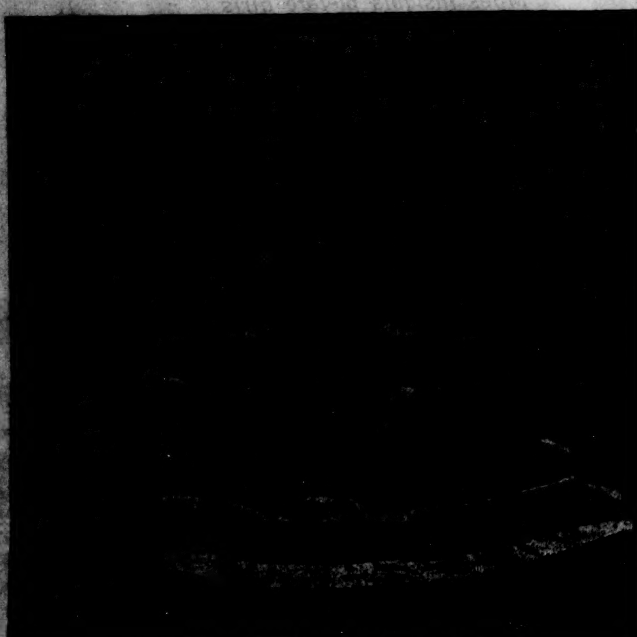
Itaque, exeunte anno MDCCCLXXIII, Romam venit, sexque sacrarum volumina concionum, in quibus, sinceritatis veritatisque vestibus ornata, catholica exsplendescit fides, assidui decem annorum laboris fructum, Collegio ab ipso condito, benevolentiae qua semper illud prosequutus erat, obtulit testimonium.

Sed iam tantus vir magnis pro Divina Gloria perfunctus laboribus, caelestem patriam ardenter concupiebat, nec procul dies erat quo ex corporum vinculis evolaret. Quum ergo in Italiam a Palaestina, quo, devotionis causa, quarto perrexerat, reverteretur, eius anima ad aeterna carpenda gaudia, suarum virtutum praemium, profecta est; corpus autem in maris aquas est coniectum XVI Kalendas Decembris an. MDCCCLXXV. Alexandriae Aegypti urbis, at eminus, templa domusque conspiciebantur....

ALOYSIUS CALLISTUS LEIVA
Pontificii Collegii Pii Latini Americani alumnus.

Est deus in nobis, agitante calescimus illo,
Impetus hic sacrae semina mentis habet.

OVID., *Fast.*, VI.

Cathedralis Albintimiliensis baptisterium.

lucem sustineant, qui in parvam «laternam», ut dicitur, desinit.

Dolendum quippe est, quod vetustum aedificium hoc saeculo XVI in duas partes divisum fuerit, ut superior in sacellum exstrueretur, quod in templi adhaerentis commodum deserviret. In aedificio medio concha lapidea ingens perstat forma octangula, ad cuius latera sibi invicem oppositi bini loculi manent orbiculares, ad sacrum baptismum rite conferentium commodum. Nec praetereundum, intra concham eamdem gradus haberi, quod, ut D'Agincourt testatur, remotam antiquitatem sapit, et foramen ad aquarum exitum. Adest quoque ad latus vas lapideum magnum in formam veluti mortarii cuiusdam, ad cuius ora literis, deformibus quidem, antiqua scriptura monet sacerdotem *Ioannem ann.* MCDI *has fontes rogare* iussisse; quod ad infantium baptismum inservisse periti asserunt.

Per annum aedificium hoc passim ab extraneis invisitur qui per hanc transeunt urbem, et hiemali tempore praesertim, ab alienigenis, qui ad Ligurum Gallorumque fines tepido aëre recreantur. Hieronymus Rossi Eq. torq. monumentum hoc, ut cetera, quae apud Albintimilium exstant, peritis disquisitionibus illustravit.

CALLISTUS AMALBERTI.

Imitatio per se ipsa non sufficit, vel quia pigri est ingenii contentum esse iis, quae sint ab aliis inventa.

QUINCTIL., *Inst. orat.*, X, 2.

Gravior et validior est decem virorum bonorum sententia, quam totius multitudinis imperitae.

CICERO.

Iosephus Ignatius Victor Eyzaguirre

Qui Romae in hoc Latinae atque Americanae humanitatis seminario scribit, facere non potest quin memoriam ante omnia illius recolat, qui agrum hunc apparavit, primum seruit, primosque carpsit uberrimos fructus; itaque de Iosepho Ignatio Victore Eyzaguirre breviter hodie dicens, quasi debitum solvere ex parte mea putavi.

IV Kal. Martias an. MDCCCXVII, quum etiamtum omnes Americae Latinae regiones adversus Hispanicam civitatem strenue pro libertate assequenda decertarent, Sancti Iacobi, in urbe Chilensis Reipublicae praeclarissima, ex Iosepho Ignatio Eyzaguirre et Maria a Mercede Portales, assiduus hic divinae gloriae procurator natus est. Pater antiqua nobilique stirpe prognatus, Senatoris, Publicanorum Magistri et a consiliis negotiorum publicorum munus obtinuit. Mater vero hominem in rebus publicis politicisque maxime versatum, Didacum Portales, fratrem habuit.

Quum vero opera quae merito auctori suo imperituram famam compararunt nostrum sit inceptum proponere, ne a proposito discedamus, eum in vita, ut dici solet, publica tantum spectabimus, egregiae eius titulos familiae, iuveniles annos, diligentem in philosophicis theologicisque disciplinis institutionem, quae ad sacerdotalem demum dignitatem eum evexerunt, silentio praetermittentes.

Itaque Eyzaguirrius, aliquot post annos quam fuerat sacerdotio initiatus, quum trigesimum aetatis annum ageret, librum cui titulus *Ecclesiastica Chilensis Reipublicae Historia* tum Ecclesiae tum Patriae perutilem, et a pluribus iisque doctissimis viris magnis laudibus elatum, et publico quoque certamine praemio donatum, edidit. Quare cives sui eum conventus oratorum legibus ferendis propraepositum, episcopus autem theologicae facultatis Decanum in athenaeo Sancti Iacobi nominarunt.

Anno vertente MDCCCLII, politicis de causis patriam relinquere compulsus, per quatuor annos plurimas orbis regiones peragravit, ac mores, habitus, populorum penes quos esset in civilibus institutionibus progressus, defectus observans, omnia denique pulcherrima ac maxima digno laude volumine complexus est, quod *Catholicismus coram dissidentibus*, inscripsit.

Angebatur praesertim Eyzaguirrii animus inscitia, partim civiles ob motus, partim propter civilium oppressionem magistratuum, undique eo tempore in iuvenes ad sacra obeunda in America Latina desti-

EX SS. CONGREGATIONIBUS ROMANIS
SENTENTIAE NOVISSIMAE SELECTAE

Ex Congregatione Consistoriali.

— Facultas concedendi clericis, iam in sacro presbyteratus ordine constitutis, dispensationem ab irregularitate, vel a titulo sacrae ordinationis spectat ad S. Congregationem Concilii (Ex decr. d. XXVII mens. Febr. MCMIX).

Ex Congregatione S. Officii.

Decretum. — Sacerdotem Romulum Murri e firmana dioecesi, erronea ac seditiosa in Ecclesia Dei scripto et verbo disseminantem, Ecclesiastica Auctoritas, paternis monitis et medicinalibus etiam poenis, ad saniores sensus iterum iterumque revocare non omisit. Ipse vero nihili haec omnia pendens atque in censuris temerarie insordescens, pervicacis rebellionis exemplum seipsum praebere non destitit. Quare ne ex longiori mora scandala inter ipsos fideles invalescant, Suprema haec Sacra Congregatio Sancti Officii, de expresso SSmi D. N. Pii Papae X mandato, in praefatum sacerdotem Romulum Murri novissimae peremptoriae canonicae monitioni obfirmata contumacia refragantem, sententiam maioris excommunicationis nominatim ac personaliter pronunciat, eumque omnibus plecti poenis publice excommunicatorum, ac proinde vitandum esse atque ab omnibus vitari debere, solemniter declarat. — Romae, ex Aed. S. O. die XXII mens. Martii MCMIX.

Ex Congregatione de Religiosis.

Ante professionem votorum solemnium sanctimonialis voluntas, quae ante vestitionem professionemque votorum simplicium, iuxta S. Concilii Tridentini praescripta, fuit legitime explorata, denuo exploranda est. (Ex decr. d. XIX mens. Ianuarii MCMIX).

Ex Congregatione Sacrorum Rituum.

— Possunt tolerari instrumenta musica *oboës* et *clarinettes*, dummodo moderate, et obtenta pro quovis opere ab Ordinario licentia, adhibeantur. Instrumenta vero vulgo *timbales* seu *tympanos* permitti nequeunt in musica et orchestra religiosa. (Ex decr. d. XIII mens. Novembr. MCMVIII).

— Attenta praesertim consuetudine et Rubrica Ritualis Romani, quae praescribens paramenta violacea, in casu non excludit nigra, licet cadavera sacerdotum induere casula vel planeta nigri coloris. (Ex decr. d. XX mens. Novembr. MCMVIII).

— Benedictio nuptialis, prout in Missa pro sponso et sponsa, etiam extra Missam impertiri non potest. (Ex decr. d. XII mens. Febr. MCMIX).

— Vicarius generalis procedere debet ante omnes dignitates et canonicos, dummodo non sint parati sacris paramentis. Vicario generali habitu vicariali induto danda est praecedentia semper et ubique supra omnes dignitates et canonicos sacris vestibus non indutos. (Ex decr. d. X mens. Iunii MCMIV).

VARIANDA ET ADDENDA IN MARTYROLOGIO ROMANO:

Tertio Idus Februarii (11 Feb.). — Lapurdi, in Gallia, Apparitio beatae Mariae Virginis Immaculatae — In Africa natalis sanctorum, etc.

Pridie Idus Februarii (12 Febr.). — In Hetruria, apud Montem Senarium, sanctorum septem Fundatorum Ordinis Servorum beatae Mariae Virginis, qui post asperrimum vitae genus, meritis et prodigiis clari, pretiosam in Domino mortem obierunt. Quos autem in vita unus verae fraternitatis spiritus sociavit et indivisa post obitum populi veneratio prosecuta est, Leo decimustertius una pariter sanctorum fastis accensuit.

Barcinone in Hispania, etc.

Quinto Idus Octobris (11 Oct.). — Post elogium: « Uretiae, in Gallia Narbonensi, S. Firmini, Ep. et Conf. » ponatur: Calotii, in dioecesi Astensi, olim Papiensi, sancti Alexandri Sauli, Episcopi Confessoris, e congregatione Clericorum Regularium sancti Pauli, quem genere, virtutibus, doctrina et miraculis clarum Pius decimus sanctorum fastis adscripsit.

In Scotia, sancti Canici, etc.

Decimoseptimo Kalendas Novembris (16 Oct.): Ad calcem, post verba « ratum habuit et confirmavit »: Muri, in Lucania, sancti Gerardi Majella Confessoris, laici professi congregationis sanctissimi Redemptoris, quem miraculis clarum Pius decimus Pontifex Maximus sanctorum albo accensuit. (Ex decr. d. IX mens. Septembr. MCMVIII).

Ex Sacra Poenitentiaria.

De compositionibus circa bona ecclesiastica in Gallia. — Nihil timendum est ne ex aequa compositione iniustis bonorum Ecclesiae detentoribus concessa ipsius Ecclesiae iura in se pessumdentur seu minuantur. Primum enim per huiusmodi compositionem nullatenus relevantur praecipui spoliatores seu auctores iniquarum legum, quarum vi bonorum Ecclesiae direptio et alienatio consummata fuit. Deinde tantum abest ut ea compositio obligationem integre restituendi pro ipsis iniustis detentoribus vel diffiteatur vel solum dissimulet, ut eam potius praesupponat, atque ostendat in Ecclesia ius plene vigens eam exigendi. Siquidem qui per benignam compositionem alicuius rei partem condonat, eo ipso ostendit omnimodam sibi esse facultatem de ea re libere disponendi; qui autem compositionem petit vel solummodo acceptat, debitum suum manifeste recognoscit et profitetur. — Quae quum ita sint, sedulo cavendum est ne forte per rigidiorem quamdam agendi rationem, hac in re, suprema Romani Pontificis auctoritas circa bona Ecclesiae temporalia coarctari videatur, atque insuper adiuvetur ipsum consilium impiorum, qui eo demum spectant, ut animas pretioso D. N. I. C. sanguine redemptas in aeternum perdant. Multi enim sunt in Gallia, quorum in mente fidei lumen non penitus exstinctum est, qui tamen, impellente temporalis lucri cupidine, bona Ecclesiae direpta accipere non dubitarunt. Hi autem si toto poenarum et obligationum rigore urgeri se senserint, harum difficultate territi, potius in peccato insordescere, quam iustis S. Matris Ecclesiae querimoniis satisfacere eligent. Contingere etiam potest ut, imminente mortis periculo, propinqui seu haeredes moriturorum negent morem gerere postulantibus sacerdotem confessarium, veriti ne eius hortatu morituri ipsi de integra bonorum Ecclesiae restitutione rite disponant; atque ita fiet ut miseri, non obtenta admissorum absolutione, ac non sine gravi scandalo e vivis decedant. Contra, per benigniorem compositionem dum spirituali debilium bono consulitur, aliqua saltem ex parte resarciuntur Ecclesiae damna, maiorque affulget spes fore ut etiam renitentiores, facili reconciliationis conditione allecti, ad salutarem poenitentiam bonamque frugem serius ocius deveniant. — Recolendum quoque est censurarum finem non esse solam criminis vindictam, sed praecipue resipiscentiam delinquentium. — Hinc factum est ut, in similibus adiunctis, Summi Pontifices, licet immutabilia Ecclesiae iura alte proclamaverint, aequam tamen compositionem semper et benignissime permiserint; quemadmodum peregisse constat, inter alios, Iulium II, anno MDCIV, cum Anglis; Clementem XI, anno MDCCXIV cum Saxonibus; Pium VII, superiore saeculo, cum ipsis Gallis; et nuperrime Pium IX ac Leonem XIII

ACTA PONTIFICIA

Constitutio de civili *Veto* seu *Exclusiva*, uti vocant, in electione Summi Pontificis (1).

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Commissum Nobis, Deo sic disponente, universae Ecclesiae regendae munus serio admonet ut pro viribus caveamus, ne ex alienae potestatis incursu ea libertas quidquam detrimenti capiat, qua Christus in commune bonum ipsam donavit quamque tot evangelii praecones, tot sanctissimi antistites, tot illustres Decessores Nostri verbo, scriptis, effuso etiam sanguine propugnarunt. Quorum exemplis et auctoritate permoti, ubi primum hanc Petri Cathedram, licet immerentes, ascendimus, Apostolici officii Nostri esse duximus in id maxime incumbere, ut vita Ecclesiae libere omnino explicetur, omni externo interventu remoto, prout ipsam evolvi divinus Institutor voluit, atque excelsa eius missio omnino requirit.

Iam, si qua est in Ecclesiae vita functio quae huiusmodi libertatem postulet maxime, illa profecto censenda ista, quae in Romani Pontificis electione versatur; siquidem *salus, non unius membri*, *sed totius corporis agitur, cum de capite consulitur* (2).

Huic plenae libertati in Summo pastore eligendo opponitur in primis civile illud *Veto*, a supremis nonnullarum civitatum rectoribus haud semel prolatum, quo tentatur aditum ad Supremum Pontificatum alicui praecludere. Id si aliquoties accidit, Apostolicae tamen Sedi probatum est nunquam. Quin etiam Romani Pontifices, in iis quae de habendo Conclavi constituerunt, nihil paene maiore contentione studiove conati sunt, quam ut externae cuiusvis potestatis interventum a Sacro Cardinalium senatu ad Pontificem eligendum vocato propulsarent. Rem plane declarant constitutiones «*In eligendis*» Pii IV; — «*Aeterni Patris*» Gregori XV; — «*Apostolatus officium*» Clementis XII; in primisque Pii IX, «*In hac sublimi*» — «*Licet per Apostolicas*» et «*Consulturi*».

Verum, quandoquidem et experientia docuerit, hactenus constituta ad impediendum civile *Veto*, seu *Exclusivam*, non ita votis respondisse, et ob mutata temporum adiuncta huiusmodi civilis potestatis immixtio nostra aetate multo videatur magis omni rationis et aequitatis fundamento destituta; idcirco Nos, pro Apostolico Nobis commisso munere, et Praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, re mature deliberata, certa scientia et proprio motu, civile *Veto*, sive *Exclusivam* quam dicunt, etiam sub forma simplicis desiderii, itemque omnes interventus, intercessiones quaslibet omnino reprobamus, edicentes licere nemini, ne supremis quidem civitatum moderatoribus, quovis praetextu se interponere aut ingerere in gravi negotio electionis Romani Pontificis.

Quamobrem in virtute sanctae obedientiae, sub interminatione divini iudicii et poena excommunicationis latae sententiae speciali modo reservatae futuro Pontifici, omnes et singulos S. R. E. Cardinales, tam praesentes quam futuros, pariterque Secretarium S. Collegi Cardinalium aliosque omnes in Conclavi partem habentes, prohibemus, ne, quovis praetextu, a quavis civili potestate munus recipiant *Veto* sive *Exclusivam*, etiam sub forma simplicis desiderii, proponendi, ipsumque hoc *Veto*, qualibet ratione sibi cognitum, patefaciant, sive universo Cardinalium Collegio simul congregato, sive singulis purpuratis Patribus, sive scripto, sive ore, sive directe ac proxime, sive oblique ac per alios. Quam prohibitionem extendi volumus ad memoratos omnes interventus, intercessiones aliosque modos quoslibet, quibus laicae potestates cuiuslibet gradus et ordinis voluerint sese in Pontificis electione immiscere.

Iisdem denique, quibus Decessores Nostri, vocibus, S. R. E. Cardinales vehementer hortamur, ut in eligendo Pontifice, *Principum saecularium intercessionibus ceterisque mundanis respectibus minime attentis* (1), sed unice Dei gloriam et Ecclesiae bonum prae oculis habentes, in eum sua vota conferant, quem universali Ecclesiae fructuose utiliterque gubernandae prae ceteris idoneum in Domino iudicaverint. Volumus etiam Nostras has Litteras una cum aliis id genus Constitutionibus legi coram omnibus in prima Congregatione post obitum Pontificis haberi solita; rursus post ingressum in Conclave; item cum quis ad purpurae honorem fuerit erectus, interposito sacramento de religiose retinendis iis, quae in praesenti Constitutione decreta sunt.

Contrariis quibuscumque, etiam speciali vel specialissima mentione dignis, minime obstantibus.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam Nostrae inhibitionis, mandati, declarationis, innodationis, voluntatis, admonitionis, hortationis, praecepti infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum Eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicae millesimo nongentesimo quarto die xx Ianuarii, Pontificatus Nostri anno primo.

PIUS PP. X.

(1) Quum de constitutione hac, maximi quidem momenti, diaria et commentarii passim his diebus loquantur, operae pretium duximus eam, licet in Apostolicae Sedis «commentario officiali» nondum publici iuris factam, sociis et lectoribus nostris offerre.

(2) Gregor. XV Constit. *Aeterni Patris* in pröem.

(1) Pii IV Constit. *In eligendis*, § 26; Clem. XII Constit. *Apostolatus officium*. § 5.

PUBLICI PER ORBEM COETUS
LEGIBUS FERENDIS

In **Anglia** reformationes circa Indiarum administrationem adprobatae; cum Siamensi imperio foedus conclusum; rogatio legis oblata qua salarii minimum opificibus statuatur.

In **Austria** Bienerth, administrorum consilii novus praeses, civilium rerum statum exposuit legemque de militum delectu atque pactiones commercii tum cum Bulgaria tum Mexico ratas vidit.

In **Gallia** post longam disceptationem expleta tandem lex de redituum vectigalibus. De publicorum accensorum ab opere ex condicto desertionibus sollemni voto cautum.

In **Germania** dum rationes accepti et expensi ad trutinam vocantur, navalium rerum administer Tirpitz gubernii consilia exponit de Germanicae classis fastigio.

In **Hispania** Primo de Rivera bellicae rei administro munus abdicanti Linares supremus dux sufficitur.

In **Italia** novis habitis comitiis, regali oratione novorum populi legatorum sessio inaugurata est.

In **Romania** administrorum collegio, cui Averesco praeerat, ab officio recessit.

In **Russia** publicae pecuniae praefectus Kokowzew de opibus regni sermonem habuit. Roediger, bellicae rei administro, Suchomlinow suffectus.

In **Turcarum** imperio gubernio obstantium incitatio ad removenda decreta de iure coeundi reiecta est.

PER ORBEM

Die XXII mensis Februarii MDCCCCIX, Omahae, plebs in Graecos insurgit eorumque domos triginta diruit.

— d. XXIII Philippus, Aurelianensis dux, Genuam appellit.

— d. XXIV in Ligurnensi portu Belgarum pyroscapha *Kurland* in Anglicam *Osiris* occurrit. Haec undis submergitur; incolumes vero viatores prospere evadunt.

Ater nimbus Fischer urbem Arkansas provinciae solo aequat.

— d. XXVI Caram d'Ache, ridicularum imaginum auctor notissimus, Lutetiae Parisiorum obit.

Die IV mens. Martii, Washingtonii, Taft, novus Civitatum Foederatarum Americae Septemtrionalis praeses, rei publicae procurationem sollemniter suscipit.

— d. V in Alpibus Belunensibus nivalis procella furit plura tum satis tum hominibus damna afferens.

— d. VII Varsaviae athenaeum a gubernii militibus invaditur, qui centum et quadraginta iuvenes illic comitiatum habentes in carcerem proiiciunt.

— d. VIII Augustae Taurinorum telephonorum aedes ignis praeda fiunt.

— d. IX Saxonum rex Genuam tenet Italiam lustraturus.

Athenis in publicum coetum legibus ferendis plebs impetum facit. Vis vi repellitur.

— d. XIII in Hispanicis carbonis fodinis ad Barruelo *gaz grisou* ex improviso inceditur, pluresque cunicularii horrendam mortem patiuntur.

— d. XIV Lutetiae Parisiorum qui civitatis telegraphis, telephonis publicisque diribitoriis operam impendunt ex condicto a suo officio recedunt. Gubernium, ac deinde publici coetus legati, in huiusmodi civilium munerum desertores agere severe constituunt.

— d. XVIII novi terrae atque maris motus in Calabrorum regione lugentur.

MUNDANUM SCIENTIAE SODALITIUM

A clarissimo socio nostro Iacobo Tassetio accepimus, et libenter edimus:

Mundanum Scientiae Sodalitium (Gallice *Alliance Scientifique universelle*) a Leone De Rosny an. MDCCCLXXVI conditum, ex universis civitatibus bonarum artium (quae sunt rationis, orationis aut animi) cultores consocians, rem suam per coetus aut delegationes in omnibus terris agit.

Sibi proponit: ut necessitudines inter sparsos orbi eruditos expediat;

ut eis peregrinabundis auxilium praesidiumque praestet, quo ipsorum studia indagationesque consequantur;

ut eis, ubi in aliquam urbem pervenere, statim cum doctis vel scriptoribus artificibusve incolis coeundi praebeat facultatem, et quibus rationibus sibi quum publicas, tum privatas patefaciant bibliothecas museaque comperiendi. — Ad hanc rem, descriptum quoddam penes eruditos quasi ius peregrinandi, *diploma encyclion* dictum, ab urbis suae coetus magistro postulatione sua impetrant profecturi, quo locorum sibi visendorum coetibus tradi commendarique debeant collegarum ritu;

ut condendas suscitet vel confirmet societates suscipiendis investigationibus novis addictas;

ut condendas suscitet vel expediat bibliothecas aut peculiaria musea, in eis maxime locis, quae longius a magnis disciplinarum sedibus absint;

cum Italis. — Ceterum normae peculiares in concedenda compositione servandae adeo perspicue definitae sunt in litteris Emi Cardinalis a secretis Status (d. XXIV mens. Septembris MCMVII), ut nulla videantur indigere declaratione. Si qua tamen in praxi oborta fuerit dubitatio, pronum erit recurrere ad S. Poenitentiariam, quae singulis, uti par est, absque mora faciet satis. (Ex litt. ad Ordinarios Galliarum missis d. XVI mens. Ian. MCMIX).

DIARIUM VATICANUM

(Die XXI mens. Febr. - d. XX mens. Martii MDCCCCIX)

Coram SSmo admissiones.

Praeter Purpuratos Patres, Urbanos antistites, aliosque viros, qui sui quisque muneris gratia Pontificem de more adiverunt, peculiari nota digni sunt iuxta admissionis diem: Margerin doctor, catholici athenaei Insularum rector; De Courcelle dynasta; Urbanum parochorum collegium cum sacris Quadragesimae oratoribus.

Pontificiae electiones.

R. v. Alexander Piquemal episcopus tit. Thagorensis eligitur et Algeriensis episcopi coadiutor.

— Excmus vir Matthaeus de Oliveira Xavier, episcopus Cocinen. ad Goanam metropolitanam atque Indiarum Orientalium Patriarchatum promovetur; in eiusque locum sufficitur r. v. Iosephus Benedictus Martins Ribeiro.

— R. v. Everardus Illigens episcopus tit. Germaniciensis dicitur et Monasteriensis episcopi coadiutor.

— R. p. Hyacinthus Ialebert e Congregatione Spiritus Sancti episcopus tit. Telepten., Vicarius Apostolicus Senegambiae et Praefectus Apostolicus Senegalen. creatur.

— R. p. Pius Doloring O. P. archiepiscopus Portus Hispaniae, et r. p. Franciscus Fridericus Linneborn e Congregatione S. Crucis episcopus Dacchen. renunciantur.

— Excmus v. Petrus Iosephus Hurth a Dacchensi dioecesi ad episcopatum tit. Milopotamen. transfertur.

— Inter episcopos Pontificio solio adstantes referuntur excellentissimi viri Carolus Csáky, episcopus Vacien. et Paulus Aemilius Iosephus Henry, episcopus Gratianopolitanus.

— RR. vv. Antonius Nierman et Petrus Ryan e dioecesi Davenporten. inter Protonotarios Apostolicos ad instar participantium cooptantur.

Vita functi viri clariores.

Die XXVI mens. Februarii, Toleti, Purpuratus Pater Cyriacus Maria Sancha y Hervas, illius Metropolitanae Ecclesiae archiepiscopus et Indiarum Occidentalium patriarcha, Quintana del Pidio in oppido Oxomensis diocesis natus d. VII mens. Iunii MDCCCXXXIII, in Sacrum Senatum cooptatus d. XVIII mens. Maii MDCCCXCIV presbyterali titulo S. Petri in Monte aureo; vir doctrina et pietate insignis.

Probatos libros semper lege, et si quando ad alios divertere libuerit, ad priores redi.

SEN., *Ep.*, II.

Longum iter est per praecepta; breve et efficax per exempla.

SENEC. IUN., *Ep.*, VI.

ANNALES

Balkanica res.

Per alternas spei ac timoris vices labentis mensis spatium circa Balkanicam rem praeteriit. Post pactionem enim inter Austros Turcasque, conclusas, Russorum gubernium quum Serbico suadere contendisset ut territorii vindicationes tandem remitteret, quo id facilius ac palam efficeret, Austri Bellogradum litteras miserunt, quae occasione arrepta a commercii foedere pro tempore sancto ac proxime dilapsuro, modum offerrent directe cum ipsis agendi.

Serbi vero Russiae atque simul civitatibus omnibus Berolinensi notissimo foederi adhaerentibus responderunt nihil se ab Austria petere, sed suam causam civitatibus ipsis tradere, quibus Bosniaca res in habendo internationali conventu tractanda esset. Hic sermo consulto anceps et flexiloquus Austris item ac Germanis visus est, qui vehementer instituerunt ut ab conventu illo tractatio quaevis de Bosniaca quaestione, iam ab Austris et Turcis inter se definita, prorsus amoveretur. Tum Italici administri sese suis litteris interponunt, fines ipsius conventus ita proponentes, uti, tamquam inutili ac periculorum plena habita rerum iam actarum disceptatione, explanetur ac, si opportunum videatur, Berolinense foedus reformetur circa novum statum in Balkanica regione exortum. Consilium huiusmodi, magna quidem industria ac dexteritate expositum, omnibus futurorum eorumque tristium eventuum pondere oppressis levamen quodammodo attulit; quumque hodie tradatur Russia ipsa his propositis accessura, sperant iam omnes futurum, ut formidatum bellum distineri possit.

Adde Georgium, Serborum principem regni haeredem, et belli supremum fautorem praedicatum, successionis iure se abdicasse, et ad privatam vitam ex hoc recessisse, quod indignis calumniis circa domesticam vitam suam a diariis afficeretur; quae prorsus causa incongruens cum effectu aestimatur, quum contra hanc veram esse dictitent, ipsum desideria sua in vanum cessura sensisse.

Itaque et hodie nostrae de re notae finis illis verbis imponendus: Si rosae sunt, florebunt.

Ex Perside et ex Australi America.

Graviora proculdubio ex Perside et Australi America nunciantur; illic enim Imperatore latam constitutionem restituere nolente, factio evertendarum rerum cupidorum in dies crescit; hic Nicaragua et Sancti Salvatoris civitates altera in alteram acie decertant.

[4] **AEGYPTII** - CAROLI M. ROSINII Comoedia

Recognovit I. F.

Stra. Iuben' porcinam, agninam compararier,
Fumosam pernam, et pullos gallinaceos,
Horaeum, et scombrum, et cetum, et mollem caseum
Huiusce natalis causa? **Ble.** Euge, Stratilax,
Scis tu bene esse, si sit unde? (1). **Stra.** An gratia
Mea id censes dicere, non pupuli tui?
Ble. Si id est, bono sis animo, Stratilax, quia
Meum iampridem consuefeci filium,
Ne ventri serviat. **Stra.** Idcirco tam pinguis est,
Ut mustelam referat, agrestemve soricem.
Ble. Vide, ut loquaris, furcifer. Quid interest,
Grandi sit corpore vir, an parvo? dummodo
Bene nummatus sit; nam virtus vilior
Alga est, si sit sine re: id me curare addecet,
Non corpus; id modo cogitabam serio;
Nam grandiusculus est, quando iam tertium
Exegit lustrum. Ad mercaturam iam volo
Ipsum institui: haec divitias affatim parat.
Placetne consilium? **Stra.** Minume, minume placet.
Ble. Cur non placet? **Stra.** Dicam: quippe lucris immori,
Et ventrem fraudare in primis stultum puto.
Ble. Tui me miseret, quippe, quam illi suave sit (2)
Aurum congestum in arca contemplarier,
Ignoras. **Stra.** Ignorare fateor, nec piget.
Ble. Verum de hisce hactenus: nunc vade intro; nam ego
Amicum convenire volo, unde nunc petam
Consilium, quo pacto ad mercaturam queat
Tuto gnatus manuduci. **Stra.** Ito, quo cupis.
Cur. Lupum auribus teneo; nunc fas est aggredi (1).
Ble. Heus foribus obde pessulum. **Stra.** Factum puta.

(1) *Os commonstrans, ut qui fame laborat.*
(2) *Avide inspectans dicit.*

SCENA V.

Blepharo, Curculio.

Ble. Ohe, vide, quo vadis (2). **Cur.** Hem! Tun' Blepharo?
Precor, ignosce, imprudens si non adspexeram.
Ble. Tantum hominis non respectas? **Cur.** Lapsus mente [enim
Quasdam mecum ipse ponebam ratiunculas,
Totus et in illis: quare iterum atque iterum precor,
Parcas mihi: quanti te semper fecerim,
Tumet noris, Blepharo. **Ble.** Animum novi tuum.
Cur. Et debitum ego meum: tu magnus vir es.

(1) *Secum ipse loquitur senem illudens.*
(2) *In Blepharonem temere impingens veniam petit.*

(Pergit in pag. seq.)

ut magistros et oratores suscitet vel constituat, qui peculiares disciplinarum partes doceant, publicae institutioni nondum insitas;

ut librorum et operis utensilium commutationes ex civitatibus aliis in alias expediat, et dono eadem dispertiat;

ut eruditos ea ratione iuvet, qua palam ipsorum opera et desideria innotescant;

denique ut viventium sub omnibus caeli declinationibus valida cogitatione hominum, in perferendas casibus rarissimis progressui rerum et cunctarum civitatum cultui necessarias sententias, possibilem reddat conspirationem.

Per Mundanum Scientiae Sodalitium, in constantem eruditorum atque generalem, totius culturae communem, bis mille annis probatum sermonem, conservandum rebusque hodiernis adhibendum, cultores latinitatis societatem ut coeant inter se invitantur.

Qua consociatione fructum necesse est uberiorem reddat linguae latinae professio, coniunctis omnes per terras eis, qui sermonem illum didicere, et provisa penes eosdem ipsius usurpandi facultate.

Societas, cum sola ex lingua constet, terram, genus, sexum, fanum neque civitatem respicit.

Sparsi quum sint ubique gentium socii, neque convenire in unum locum queant, inutiles idcirco sunt contionandi aedes et rectores, inutilis quae solet ad ea conferri pecunia.

Nulla re alia ei opus est, qui societatem vult inire, quam ut: quis sit? ubi habitet? quas potissimum colat artes? in eorum libellum iubeat adscribi, qui *se latinis iusti argumenti et decentis scripturae litteris omnibus sibi allatis, esse latine responsuros* pollicentur.

Hoc album unice necessarium est quo inter se linguae latinae gnari consuetudines aliquas ex universis finibus faciant. Cuius generis libelli omnino *obsignari a suis auctoribus* debent, sive gratis distributi, seu venumdati, aut aere collato editi.

Eos novus adscriptus sociorum indice exquiret, qui similia suorum studia et artes curent. Plus minus epistulae suae acceptae atque gratae sint, ex sua ipsius pendet virtute, et ocius tardiusve oriantur consuetudines.

Socii quam poterunt purissima utantur latinitate oportet, et accommodatos ad grammaticorum sententiam sonos litterarum enuntient.

Quisquis in sociorum numerum velit referri scribat IACOBO TASSETIO, via Thebaidis, Turnoduri, Gallia; quae sic gallice tabellariis describentur:

Monsieur J. TASSET, Vice-Président du Comité de l'Alliance Scientifique Universelle, rue de la Thébaïde, à Tonnerre (Yonne), France.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI.

Socios et lectores admonere iuvat, libros recens editos atque ad nos missos ut in ***Voce Urbis*** *eorum notitia detur, neque hoc ipso a nobis commendari, neque apud administratorem nostrum, nisi contra aperte declaretur, venumdari. Si quis igitur alterum eorum sibi cupiat, petat necesse est ab editore, quem semper indicamus.*

Card. A. CAPECELATRO. **L'autorità e l'ubbidienza secondo il Cattolicismo.** Romae edid. Desclée et Soc. (Ven. lib. 0,25).

F. BRUSCHELLI. **Famiglia e sacerdozio** o la funzione sociale del celibato ecclesiastico. — Indidem. (Ven. lib. 2).

A. REGNIER. **San Martino** (316-397). — Indidem (Ven. lib. 2).

Sermo, quem coram Excellentissimo Praeside conventus curatorum sylviculturae oeconomicae Thephelissensis gubernii Gregorio Zelenin in eodem conventu curator Sahuramo-Geldanensis ARNOLDUS RUDZIANSKI v Kal. Maias an. MDCCCCVIII Thephelissii habuit. — Thephelissii, ex off. Petroba.

P. SIXTE SCAGLIA, Cistercien réformé de l'Abbaye des Catacombes. **Les catacombes de Saint Callixte.** Histoire et description. — Romae apud auctorem Via Appia Antica, n. 28 (Ven. lib. 4).

AENIGMATA

I.

Rite lege: hoc verbo vivunt animalia cuncta.
Retrorsum lege, sis: verbum haud erat hocce Susanna.

II.

A tibi praesidium est, animus si clade laborat;
O petit, *O* possit naufragus arripere!

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad Commentarii moderatorem miserint intra menses duos, unus, sortitus, gratis accipiet opus, cui titulus:

ALOISII CLASII LUSUS PASTORALES
(Latine vertit IOANNES BATTANIUS).

Aenigmata an. XII, n. I proposita his respondent:
1) **O-remus**; 2) **Agnus, Agnes.**

Ea rite soluta miserunt:

Theresia Venuti marchionissa, *Roma.* — Petrus Tergestinus — Ios. Rainelli, *Arona.* — Alf. Martinez, *Badaiocio.* — Guil. Schenz, *Ratisbona.* — Roch. Gieratlowski, *Iasiennica.* — Guil. Schmidt, *Londino.* — Max. Wronski, *Nova Vies Narodowa.* — Call. Amalberti, *Albio Intemelio.* — Lud. Dubois, *Massilia.* — F. Arnori, *Mediolano.* — Aloisius Berthé, *Aix en Provence.* — Iac. Schaefer S. I., *Szatmar.* — Alex. P. Gest, *Trentonio.* — Fr. Xav. Ghion, *Ostunio.* — F. Guerra, *Aletio.* — Mich. Hebers, *Neo Eboraco.* — Lucius Rhaetus, *Bucarestino.* — Rich. Müller, *Berolino.* — Elis. Sanchez Paredes, *Xeretio Sidoniorum.* — Rich. Brondel, *Brugis.* — Henr. Iohnston, *Tullamore in Hibernia.* — Ioseph Martins, *Philadelphia.* — Vinc. Starace, *Neapoli.* — Iac. Cordara, *Parentio.* — Bartholomaeus Michalski, *Lekinsko.*

Sortitus est praemium:

ALOISIUS BERTHÉ,

ad quem missum est opus, cui titulus:

FABULAE SELECTAE IOANNIS LA FONTAINE
Latine conversae a FRANCISCO XAVERIO REUSS.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE — Ex officina *Pacis*, Phil. Cuggiani.

Ble. Gratias tibi habeo. **Cur.** Ignoscis ergo nunc mihi,
Quod peccavi imprudens? **Ble.** Non est quod amplius
Te purges. **Cur.** Dic ergo nunc, quomodo te habes?
Ble. Bene equidem. **Cur.** Gaudeo. Et gnatus Cleonymus
Ut valet? **Ble.** Etiam. **Cur.** Ut sapit? Patrissat? **Ble.** Sat [reor.
Cur. Magis gaudeo. Dat is, puto, operam litteris.
Ble. Nil opus est litteris sibi, sed pecunia.
Cur. Recte autumas, Blepharo: dives enim uno minor
Iove est. **Ble.** In mercatura exercitum volo.
Cur. Euge, euge: pro tua prudentia facis.
Sic alienigenae reputant, qui sapiunt magis.
Quid tu credis? Modo ex Aegypto huc appulit
Cum paedagogo generosus iuvenculus,
Quem peregre misit ad mercaturam pater.
Ble. Ex Aegypto? **Cur.** Ita prorsus. **Ble.** Pecuniosus est?
Cur. Etiam. Navim externis onustam mercibus
Exspectat in dies. **Ble.** Papae! Sed ubi is habet?
Cur. In diversorio. Namque ad Lachetem eum
Legarat pater ex condicto cum litteris,
Apud quem degeret, qui nuper obiit,
Ut noris. **Ble.** Lachetem Simonis filium?
Cur. Ipsum nempe. **Ble.** O infortunium! **Cur.** Numquid [putas
Deesse, qui domi recipiant divitem
Iuvenculum? Hunc opimam praedam plurimi
Contendunt: atque ego iam sat novi, qui ambiant.
Ble. Credo equidem. Felix hercle, qui aucupaverit!
Cur. Ipse aucupabis, Blepharo, modo velis. **Ble.** Mihi
Nunc illudis, Curculio. **Cur.** Illudam ego tibi?
Non id meum est; ita me Di ament. **Ble.** Quomodo igitur
Hoc dicis? **Cur.** Hoc modo: quia in mea manu est,
Ad te Panopheum Aegyptiaci filium
Adducere hospitem, si velis. **Ble.** Ego quidem
Cupio, at vereor, ut possis; nec enim intellego,
Quomodo per te fiat. **Cur.** Tua id non interest.
Ad summam, vin tu hosce hospites aegyptios
Domi recipere? **Ble.** Volo. **Cur.** Verbum ne adde amplius,
Ipsos prope diem coenatum ad te adduxero.

(Ad proximum numerum).

Epistolarum commercium

Cl. v. C. Am......., **Albintimilii.** — Spatio deficiente, *Colloquium* ad proximum numerum.

Cl. v. I. Tas....., **Turnoduri.** — En, tibi morem gesimus.

Cl. v. A. Rud......, **Thephelisii.** — *Sermo* nimis de certis viris agebat, quam ut in commentario nostro edere possemus.

Cl. v. I. Fon.. et Sur......., **Vichii.** — Mittas, dummodo ne de certis viris extra provinciam tuam ignotis tractent. Cur soluta oratione de utilibus argumentis non scribas?

Cl. v. H. Ioh....., **Tullamore.** — De rebus ad nobilissimam gentem tuam spectantibus libenti animo agemus. Scripta igitur, et si placuerit, figuras nobis zyncho effingendas, ipse mittas, vel ut ea mittantur cures.

A Secretis.